

HROB POD SCHODY

IDA NEKOVAŘÍKOVÁ

2025

NAKLADATELSTVÍ
GOLDEN DOG

HROB POD SCHODY

Text © 2025 Ida Nekovaříková

Obálka © 2025 Michal Březina

Ilustrace v knize © 2025 Alice Nešťová

Odpovědný redaktor: Martin Štefko

Korektury: Barbora Vaňková

Sazba a grafická úprava: Michal Březina

Sazba eknihy: David Konečný

Vydalo nakladatelství Martin Štefko – Golden Dog v roce 2025

Svatojanská 703, 382 32 Velešín

www.goldendog.cz

1. vydání

Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s.r.o.

Rudolfovská 617, 370 01 České Budějovice

www.protiskcb.cz

ISBN 978-80-53027-67-0

ISBN 978-80-53027-68-7 (PDF)

ISBN 978-80-53027-69-4 (EPUB)

ISBN 978-80-53027-70-0 (MOBI)

ODČAROVANÁ VRAŽDA

Úctyhodnost hostince U Veselého pstruha trvala neochvějně už déle než sto let. Nikdo ani *nepamatoval*, kdy se tu naposled ztropila výtržnost – nebo jestli vůbec. Naštěstí toho říjnového večera, kdy se k Veselému pstruhovi vřítila čarodějnice na černém koni se smečkou pronásledovatelů v patách, tu bylo nemnoho hostů; velký výroční trh se teprve chystal. Byli tu dva pravidelní hosté: mistr Klích, jehož dílna držela právo na tesařské práce pro vezdělnický trh, a který přijížděl vždycky velmi brzy, a paní z Lebšic, jež se touto dobou vracela ze svého letního sídla do hlavního města, vždycky se zdržela na trh a patřila k váženým hostům. Letos se zde seznámila s panem z Křímě. Ten jenom projížděl se svou dcerou, již doprovázel do kláštera, kde se měla tři roky vzdělávat. A pak tu byl nepravidelný, ale celkem častý host, královský inkvizitor Neklen z Dernic. Naštěstí vůbec neodpovídal obvyklé hrůzostrašné představě o inkvizici: nejezdil v čele ozbrojeného oddílu v královských barvách (a s vlastním katem k tomu) – přijel pokaždé buď sám, nebo s jediným pobočníkem, a vlastně se choval jako každý jiný šlechtic, jen byl možná o něco méně pyšný (ale pan Chýna měl podezření, že zrovna tohle je pouhé zdání). Toho večera on a jeho pobočník seděli v jedné z malých síní, paní z Lebšic s panem z Křímě v jiné, a slečna z Křímě byla v horní komoře určené lepším hostům. Mistr Klích rozprávěl v hlavním sále se skupinkou stálých vezdělnických hostů. Za okny velkého sálu pohasly krásné podzimní barvy

stromů v soumraku a lehké mlze; bezvětrí všechno přikrylo neprostupným tichem, jež jako by nutilo lidi mluvit tlumeně. Večer ubíhal poklidně.

Pan Chýna, jemuž kromě hostince patřil také pivovar, mlýn, pěkných pár polí a kus lesa, už dělal hostinského jen málokdy, ale zvláště v některých málo rušných dnech se rád postavil k pípě, aby nevyšel ze cviku, jak říkal, ale hlavně kvůli vzpomínkám na mládí, což už ale neříkal. Tak tomu bylo i tento večer. Postaral se o pohodlí pánů, točil pivo svým stálým hostům ve velkém sále, občas jim donesl něco na zub, a hlavně se připojil k hovoru, který se týkal blížícího se jarmarku. Pekař se právě vysmíval pověstem o snížení cla na výmelenský med, ale pan Chýna ho přestal poslouchat. Náhle si totiž uvědomil, že do ticha se už chvíličku ozývá jakýsi pravidelný tepot. Zaposlouchal se: V tom tichu se ten zvuk zřejmě nesl z velké dálky a – ano – zřetelně se blížil. Hovor u stolu umlkl, protože teď už to slyšeli všichni.

Už se dalo rozeznat, že to je zvuk kopyt pádícího koně. Někdo sem jede a jeho spěch věští něco zlého. Někde se muselo něco stát. Teď už rozeznávali další zvuk: zřejmě mnohonásobný dusot kopyt a jakýsi křik. Znělo to jako pronásledování. V příštím okamžiku bylo panu Chýnovi jasné, že tajemný jezdec vletí přímo na jeho dvůr. To se také stalo a chvíli nato do velkého sálu hostince U Veselého pstruha vpadl nový host, a to velmi neobvyklým způsobem: Dveře se rozletěly tak prudce, až třískly o zeď (pan Chýna za pípou strnul), nezřetelná postava na prahu vymrštila paži, aby zarazila jejich zpětný pohyb, ale zároveň zakopla o práh a upadla na podlahu sálu. Ihned však zase vyskočila a vykřikla:

„Pomoc! Pomozte mi! Jsem nevinná! Pomozte!“

Vyjeveně hleděli na mladou dívku, černě oděnou, obklopenou divoce rozevlátou hřívou černých vlasů, blýskající černýma očima a od hlavy k patě pocákanou blátem. Nevypadala nevinně. Vypadala jako čarodějnice. Než však kdo stačil co říct, už tu byli pronásledovatelé. Ze dvora bylo slyšet strašný lomoz dupotu kopyt na dláždění, křiku a zmatku.

„Tady je!“

„Je tady kůň!“

„Dávej pozor, kam šlapeš, nemehlo!“

„Určitě je uvnitř!“

„Ne, nechala tu koně a utekla jinam, vy hlupáci, copak to nechápete?“

„Au!“

„Promiň!“

„Uhni, moulo!“

Čarodějnice na nic nečekala, popadla nejbližší židli, rozběhla se do rohu místnosti, několika usilovnými trhnutími přitáhla blíž jeden z těžkých stolů, čímž si vytvořila jakousi hradbu zleva, a postavila se zády ke zdi. Pronásledovatelé vtrhli dovnitř, nadšeně zařvali „Tady je!!!“, a aniž by zpomalili, vrhli se k ní. Avšak židle se ukázala jako velmi účinná zbraň. Čarodějnice se jí rozmáchla, několikrát velmi rázně udeřila, vzteklý dav se zastavil a pomstychtivým řevem prolnulo několik výkřiků bolesti.

Když pronásledovatelé viděli, že čarodějnice je chráněna zdmi a stolem a že by se další postup neobešel bez dalších ran židlí, zaváhali. Ale potřebovali si jen dodat odvalu.

„Čarodějnice!“

„Mrcho!“

„Vražednice!“

„Budeš viset!“

„A ukradla koně!“

„Utopme ji!“

Když jim to konečně došlo a začali se také chápat židlí, dívka zoufale vykřikla:

„Ne! Ne! Jsem nevinná! Já to neudělala! Nic jsem—“

Ale hned se musela znovu začít ohánět. Až si vzpomenu odsunout ten stůl... Pan Chýna jen užasle, němě zíral na tu melu a nedokázal vůbec nic udělat. Vtom se ozvalo:

„Dost.“

Zaznělo to úplně klidně, skoro mírně a vlastně ani ne zvlášť hlasitě. A přesto se všichni zarazili, přestali se hemžit, postupně odložili dřevěnou výzbroj, ztichli a podívali se po hlase. Pomalu ustoupili zpět.

Ve dveřích do malého zadního salónku stál vysoký, štíhlý muž a beze spěchu se rozhlížel po sále. Tváří se, jako by mu to tady patřilo, pomyslel si pan Chýna lehce nevrle, ale honem ten pocit potlačil.

Muž zvolna vkročil do sálu. Prohlédl si čarodějnic. Krátce pohlédl na ustrnulé, zcela zaskočené hosty Veselého pstruha. Dlouze si prohlížel znejistělý dav, který trochu zrozpačitěl. Pan Chýna ho znal už dlouho, ale takový výraz v jeho tváři ještě neviděl. Jako hostinský se dobře vyznal v tiché řeči tváře a těla. Ale u pana z Dernic by teď každý narazil na neúprosné mlčení.

Když se inkvizitor obrátil k panu Chýnovi, aby jej oslovil jako prvního, tvářil se už zase spíš společensky, ba dokonce mu dal najevo jistou účast.

„Nu, pane Chýno, předpokládám, že příčiny tohoto povyku neznáte o nic lépe než já, ale aspoň jste nezmeškal začátek?“

Byla to otázka a pan Chýna tedy poněkud rozechvěle vyličil onen zbrklý příjezd nečekaných (a nevíтанých)

hostí. Inkvizitor pak kývl na nejstaršího z pronásledovatelů, asi třicetiletého muže.

„Tvoje jméno, odkud jsi a kdo.“

„Jsem Lád Kvěchů, z Výchleb, podkoní pana Vrchlínského,“ odpovídal muž pomalu a poněkud nejistě. Ale najednou vykulil oči, jako by si na něco vzpomněl, a vyjekl: „Pan... pan Vrchlínský! Je mrtvý! To ona! Zavraždila ho! Všichni to viděli!“

Ta slova jako by všechny vzpamatovala. Jsou tu přece, aby chytili čarodějnicí – a v cestě jim stojí jediný muž! Je to sice šlechtic, ale oni chtějí vykonat dobro! A zastavit zlo dřív, než bude moct znovu udeřit! Opět vypukla vřava a dav se pohnul kupředu. Tu však několika dlouhými, ráznými kroky vešel do sálu muž, který už chvíli stál ve dveřích a sledoval dění. Byl o něco vyšší než inkvizitor a o poznání mohutnější. Postavil se mezi hlučící dav a čarodějnicí. Útočníci znovu zaváhali. Muž položil nedbale ruku na jílec meče. Dav se zastavil. Muž se pousmál. Dav ustoupil zase zpět. Všichni se honem podívali na inkvizitora. Zdálo se, že si přerušení nevšiml. Díval se na toho chlapce Kvěchů.

„Řekni, cos viděl.“

„Já, já, já,“ koktal teď Kvěch, „já to vlastně neviděl. Já, já byl ve stáji. Ale všichni říkali...“

Inkvizitor nepoložil otázku, kdo něco viděl. Místo toho se ptal jednoho po druhém, co viděli. Zvláštní, říkal si pan Chýna, ještě před chvílí to vypadalo, že jich mám plnou hospodu. A teď je to jen devět zablácených chasníků, z nichž vyprchal všecken žár. Ukázalo se, že nikdo z nich smrt pana Vrchlínského neviděl. Slyšeli jen křik, že pan Vrchlínský je mrtvý, že ho zabila Alše Rychnů, že je čarodějnice, a připojili se k pronásledování. Tři z nich ji viděli ještě na

statku vběhnout do stájí a vyjet ven na neosedlaném koni – napodobili ji a pustili se za ní; ti ostatní se přidali až cestou přes ves. Nikdo z nich neměl tušení, jak pan Vrchlínský zemřel.

Pan Chýna pana Vrchlínského znal. Velice bohatý statkář, který míval stánky na všech vezdélnických trzích, a o těch nejvýznamnějších býval hostem U Veselého pstruha. Dívku pan Chýna nikdy neviděl, ale věděl, kdo to musí být: ta půvabná mladice, která prý panu Vrchlínskému popletla hlavu. O tom v kraji věděl každý. Inkvizitor se teď obrátil k ní. Dívka si už mezitím stačila svázat vlasy do uzlu, trochu se upravit a uklidnit. Pan Chýna si všiml, že její oblečení vlastně není černé – je v několika odstínech hnědé. Ani vlasy neměla černé, nýbrž kaštanové. Její divoký příchod a světlo kahánků mu oklamaly zrak. Mohlo jí být možná dvacet let.

„Jsem Alše Rychnů,“ představila se, „jsem slepičárka na lipském statku, u pana Vrchlínského.“

Když jsem to krátké zaváhání předtím, než vyslovila své příjmení, postřehl já, tak *on* taky, říkal si pan Chýna.

„Cos viděla ty?“

„Já... přicházela jsem zrovna od slepic, přes sad. Viděla jsem pana Vrchlínského, jak jde přes zadní dvůr. Pak přes květinovou zahradu. Šel do vinného sklípku. Vešel do sklípku, byl tam jen chvíli. A když... když vycházel ven, když šel po schůdkách nahoru, zakopl. Upadl. Pak... běželi k němu...“ Dívka se na okamžik odmlčela, ale odhodlaně pokračovala: „A začali křičet, že je mrtvý a že já jsem ho zabila a že jsem čarodějnice. Ale to není pravda!“ vykřikla. Pronásledovatelé zvědavě poslouchali, ale její poslední věta přece jen vyvolala jistou

nesouhlasnou odezvu, tak slabou, že se inkvizitor ani nenamáhal ohlédnout. Pokračoval:

„Když šel pan Vrchlínský do toho sklípku, bylo na jeho chůzi něco zvláštního?“

„Ne, vůbec nic. Nespěchal, ale šel celkem rázně, jako chodí vždycky.“

„A ve sklípku byl jak dlouho?“

„Jenom chvilíčku. Jenom co by něco vzal. Když vycházel, nesl láhev pálenky.“

„Měl čas se napít?“

„Ale to on nikdy nedělal. Napil by se až s hosty, ne ve sklípku.“

„Měl tedy hosty?“

„No, ano.“

„Koho?“

„Dva ze svých nájemců. A kněze. A snad nějaké sousedy, to nevím jistě. Měl prodloužit nájemní smlouvy.“

„A prodloužil?“

„Určitě ano. Jistě proto šel pro pálenku, že už to měli sepsané a chtěli to zapít.“

„Kdo k němu běžel?“

„První u něj byly jeho děti. Dcera a syn. Nevlastní... A potom tam běželi asi všichni, kdo byli poblíž.“

„Kde jsi byla ty, když upadl?“

„Kousek od branky do květinové zahrady.“

„Co jsi dělala, když upadl?“

„Spěchala jsem k němu, ale Jila s Věrenem u něho byli dřív.“

„Došla jsi až k němu?“

„Ne, já... ne, nešla jsem. Zůstala... zůstala jsem stát v brance.“

„Kdo první řekl, že jsi ho zabila ty?“

Zaváhala. „Já... nevím. Zdálo se mi, že to najednou křičí všichni—“

„Vzpomeň si.“

Dívka trochu svařila obočí. Hodnou chvíli mlčela. Inkvizitor na ni nespěchal. „Já opravdu nevím...“ Náhle sklopila hlavu a zadívala se do země.

Tím inkvizitor výslech ukončil, poslal k lechre-
řínskému veliteli pro několik mužů z posádky, aby
Alši Rychnů zatím odvedli do bezpečí na hrad,
a samozvané lovce čarodějnic poslal domů.

* * *

Následující den vstal inkvizitor časně, ale zjistil, že
výchlebský kněz ho předstihl a čeká na něj ve velkém
sále Veselého pstruha se žádostí o rozmluvu mezi
čtyřma očima.

Ctihodný bratr Žaned, muž asi šedesátiletý
a s tváří, v níž se Dobro ukazovalo častěji ve své přísné
podobě než v té laskavé, si po nezbytných pozdravech
a představování inkvizitora chvíli mlčky prohlí-
žel. Nedovedl odhadnout jeho věk. Mohlo mu být
pětatřicet, ale také pětáctýřicet. V tmavých vlasech
neměl šediny a léta mu mohl přidávat plnovous,
pečlivě zastřižený a stroze rámuující pohlednou tvář.
A jeho pohled možná působí tak pronikavě jen kvůli
nezvyklé barvě očí. Tahle světle jantarová barva se
jen zřídka objevuje pod tak černým obočím a nebývá
obkreslena tak černými řasami, říkal si kněz a roz-
hodl, že Neklen z Dernic bude spíš mladší, než
vypadá. Začal takto:

„Slyšel jsem správně, že jste dal čarodějnici uvěznit
na hradě?“

Dostal očekávanou odpověď. „Alše Rychnů je na
hradě a je strážena i proto, aby případně nemohla
utéct, ale zvláště proto, aby byla v bezpečí, než se její
vina prokáže – nebo vyvrátí.“

Bratr Žaned se na inkvizitora pevně podíval. „Její vina je mimo pochybnost. Alše Rychnů je čarodějnice a zavraždila pana Vrchlinského.“

„Kdo vedl vyšetřování?“ zeptal se inkvizitor.

Kněz zaváhal. Očekával, že se inkvizitor rovnou zeptá na důkazy. Tuhle otázku nečekal. Stručná pravdivá odpověď, totiž nikdo, by zněla dost hloupě. Pokusil se to formulovat trochu lépe:

„Žádné vyšetřování nebylo zapotřebí. Všechno bylo hned jasné.“

Inkvizitor se usmál.

Ctihodného bratra Žaneda ten úsměv dopálil. Ta namyšlenost! Ovládl se, ale řekl přece jen poněkud prudce: „Vím, že předem odmítáte vysvětlení, že pan Vrchlinský byl zavražděn pomocí čarů. Ale v tomto případě je budete muset přijmout! Je to naprosto jasný případ! Stačí vyslechnout svědectví očitých svědků. Mezi jinými i moje. *Viděl jsem* na vlastní oči, jak pan Vrchlinský náhle, bez jakékoli příčiny padl mrtev k zemi. A osm dalších svědků vidělo totéž!“

„Zakopl?“

Kněz se zarazil. „Cože?“

„Ptám se, jestli pan Vrchlinský zakopl.“

Kněz se na inkvizitora chvíli zmateně díval. „N-ne...Vždyť to říkám – padl mrtev k zemi–“

„Chcete říct, že když dopadl na zem, byl už mrtev? Zkrátka, že upadl, protože byl mrtev?“

„No... ano.“

„A *jak to víte*?“

„No,“ váhal zaskočený kněz. „Když k němu přiběhli Jila a Věren, byl už mrtvý. A přiběhli k němu hned... Ale hlavně! Léčitel nenašel na jeho těle žádné příznaky přirozené smrti! Ani náznak!“ dokončil kněz vítězně.

„Aha,“ přikývl inkvizitor, „a co s tou smrtí spojuje Alši Rychnů?“

„Stála v brance do zahrady!“

Inkvizitor se na něj mlčky díval. Kněz si uvědomil, jak hloupě to muselo znít. Ale to jen proto, že Dernický vůbec nic neví o situaci na lipském statku, o lidech a o jejich vztazích. Došlo mu, že toto vše měl vyličit ze všeho nejdřív.

Pustil se tedy do vyprávění, jak před dvěma lety, když v okolí řádila mezi slepicemi prašivina běháků, přišla do vsi Alše Rychnů jako léčitelka zvířat a s její pomocí se podařilo epidemii zastavit (a jak by také ne, když ji nepochybně napřed sama vyvolala!), jak potom zůstala natrvalo na statku U Lípy jako slepičárka, protože to se slepicemi opravdu uměla (jistě i v tom byly čáry!), a jak vkrátku už tak dobrý lipský chov ještě zlepšila. Ale hlavně se jí podařilo získat náklonnost pana Vrchlínského. Přestože byl ženatý se ženou skoro o dvacet let mladší! A měl dvě děti – sice nevlastní, ale choval se k nim skoro jako k vlastním, rozhodně velmi laskavě a štedře, nikdo nepochyboval o tom, že v rodině na lipském statku vládne soulad a spokojenost! Dokud tam nepřišla Alše Rychnů. Pan Vrchlínský si jí všímal pořád víc a víc, chodil za ní po drůbežárně, rozprávěl s ní skoro každý večer, kdy spolu sedávali na lavičce za drůbežárnou s vyhlídkou do kraje a často, moc často se smáli. Až se nakonec úplně pomátl. Začal všude říkat, že se vydá na cesty, že pojedou do města (samozřejmě s ní!), že prodá pole, prodá louky, budovy i dobytek a bude už jen bezstarostně žít, volný jako pták. A nebyla to pouhá slova. Odmítal prodloužit některé nájmy. Říkal, že už má kupce a ten chce pole i usedlosti volné.

„Musel být očarován,“ naléhal kněz. „Jak by takové bláznění mohlo způsobit něco jiného než čáry?“

Inkvizitor neodpověděl tak ani tak. Místo toho se zeptal: „Prodloužil pan Vrchlínský ty nájemní smlouvy?“

Kněz se zamračil. „No, ano. Právě v ten den se o tom jednalo. Nájemci přišli na lipský statek... Ano, prodloužil je.“ Mračil se ještě chvíli, ale pak se vzchopil: „Ano! Začal se vymaňovat z její moci! A proto ho zabila!“

Inkvizitor nechal bez odpovědi i tohle. „Kdo po něm dědí?“

„Cože?“ zvolal kněz. „Co to s tím má co dělat?!“

Neklen z Dernic se pousmál. „Dědictví má dost často co dělat s vraždou.“

„Ale ta holka přece nemohla dědit!“

„Vím, že ne. Proto se ptám, kdo mohl.“

Kněz na něj chvíli hněvivě zíral a pak neochotně vysvětlil, že paní Dota dostane samozřejmý vdovský podíl a její děti pan Vrchlínský zaopatřil závětí podobně, jak by dědily jeho vlastní děti: syn dědí většinu majetku a dcera dostává úměrné věno. Najednou se cítil nesvůj. Znovu se však vzchopil:

„Zákon proti čarodějnictví platí *od nepaměti*! A do zemských desek jej dala zapsat Jinona I. před sto padesáti lety! Inkvizice je tu sedmdesát let a už se odvažuje zpochybňovat—“

„Inkvizice nikdy nezpochybnila žádný zákon,“ přerušil ho Dernický stroze. „To jí nepřísluší. Jejím posláním je vyšetřovat zločiny. Nic víc, nic méně.“

„Ale zpochybňujete *existenci* čarodějnictví!“ opravil se honem bratr Žaned. Než však stačil dodat, že je to skoro totéž, jako zpochybňovat zákon, inkvizitor ho znovu přerušil:

„Naprosto ne. Je to jednoduše tak, že v žádném jednotlivém případě, jímž se inkvizice zabývala, se obvinění z čarodějnictví neprokázalo.“

Povznesený tón, jímž byla pronesena tato okázale nestranná formulace – a taky nepravdivá, poněvadž církev dobře věděla, že inkvizice na čarodějnictví *jednoduše* nevěří – bratra Žaneda přímo rozlítla. Pronesl přidušeně: „Protože je neumíte prokázat.“

Neklen z Dernic pozvedl obočí.

„Spoléháte se na rozum a jen a jen na rozum! A čáry se rozumu vymykají! Všechno, co je nepřirozené, se rozumu vymyká! Proto je pokaždé přehlédnete!“

Inkvizitor nedbale pokrčil rameny. „V každém z případů obvinění z čarodějnictví, které vyšetřovala inkvizice, se prokázalo, *jak* byl zločin spáchán – a pokaždé byl proveden přirozeným způsobem a z přirozených důvodů.“

To kněze umlčelo. Detektivní úspěchy královské inkvizice se prostě nedaly popřít, ani se nad nimi nedalo mávnout rukou. Nakonec řekl: „Tentokrát je to jiné. Uvidíte, že nenajdete důkazy, že by smrt pana Vrchlinského byla přirozená.“ Vstal a obrátil se k odchodu.

„Tělo nechte přenést do márnice, buďte tak laskav,“ nařídil inkvizitor. „Ale pohřeb má být vypraven z–“ namítl bratr Žaned.

„Do márnice,“ zopakoval stroze inkvizitor. „Tak, jak je,“ dodal.

* * *

Pan Chýna, který předtím pečlivě zavřel dveře do sálu a zůstal u nich na stráž – aby náhodou někdo nevešel a inkvizitora s knězem nevyrušil – se teď odcházejícímu knězi obratně vyhnul a pospíšil si zeptat se inkvizitora, jestli něco nepotřebuje.

Ten letmo pohlédl z okna za vzdalujícím se bratrem Žanedom a pak se obrátil k hostinskému. „Vy jste jistě pana Vrchlínského znal dobře... i jeho ženu,“ pronesl neurčitě.

„Prý soulad a spokojenost!“ ušklíbl se pan Chýna a pohodil hlavou k oknu. „To zrovna!“ Zarazil se. Uvědomil si, že se prozradil, ale inkvizitorovi jen zajiskřily oči, pousmál se a pokynul mu, aby pokračoval. Chýna si odkašlal a spustil: „Myslela si, že se zahazuje, když si ho brala! Byla přece měštka! Jenže potom, co její manžel všechno propil, a nakonec se upil k smrti, by musela jít žebrotou i s dětmi, kdyby tenkrát na tom trhu nepadla starému Vrchlínskému do oka – dobrý Bůh ví proč. Totiž, je hezká, ale uvázat si ji na krk i s dětmi? No ale jemu ty děti nevadily, vůbec ne. Ale po dvou třech letech začal být takový divný. Dřív, než přišla Alše! Smutný, nevrlý, či co, možná zklamany? Pak se rozveselil, když přišla, ale zas to bylo divné. Já myslím, že byl nešťastný. A ani to děvče na tom nic nezměnilo.“

„Opravdu po něm chtěla, aby všechno prodal a odešel s ní *do světa*?“

Chýna si odfrkl. „To by nikdy neudělal. A tak hloupá asi nebude, aby si to myslela! Je to selské děvče, ne žádná měštka! A co by chtěla ve světě?“

„Jenže ctihodný bratr Žaned–“ začal inkvizitor zamýšleně.

Chýna si znovu odfrkl:

„Bratr Žaned se taky narodil ve městě. Je dost věcí, kterým nerozumí, a tohle ještě není ta nejdůležitější...“ Zarazil se a vrhl na inkvizitora znepokojený pohled. I tady v nížině, kde kult velkého Boha vládl mnohem pevněji než v horách, měl selský lid k dávným bohům blíž než lid městský – ve volné krajině místní bůžkové

ještě zůstávali, zatímco do měst nev kročili nikdy. Byli tu a bylo jistější jim tu a tam prokázat úctu – ať jsou si třeba posmrtky Démona, jak stanovuje kult velkého Boha. V pohledu selského lidu to bylo prosté: Když velký Bůh bůžky nezahubil, asi nad nimi nemá úplnou moc, a třebaže je všudypřítomný a oni ne, nedokáže před nimi člověka pokaždé ochránit. Většina kněží si našla takový či onaký způsob, jak to přehlížet; jen hrstka jich byla nesmlouvavá. Ovšem *spolčování* s pohrobky Démona bylo nezákonné právě tak jako čarodějnictví a bylo tudíž porušováním královského míru, který inkvizice pomáhala chránit. Dernický sice dělal, že mu smysl Chýnovy narážky unikl, ale hostinský usoudil, že i tak bude mnohem lepší tímto směrem dál nepokračovat. Rozpačité zašoupal nohama a pohlédl ke dveřím. Inkvizitor ho vzápětí pokynem ruky propustil.

Neklen zůstal ještě chvíli sedět a v duchu probíral, co se zatím dozvěděl. Bohatý statkář Vrchlínský se před osmi lety podruhé oženil s mladou vdovou po zchudlém stříbrníkovi z Dolína. Měla dvě děti. Sám děti neměl, manželské ani nemanželské. Lze jen hádat, co ho k mladé ženě přitahovalo víc, jestli její půvab, nebo jistota o její plodnosti. Snad se opravdu choval nebo snažil chovat k jejím dětem jako k vlastním. To však neznamená, že netoužil po vlastním dítěti. Nasvědčovalo tomu i to, že úředně je za vlastní nikdy nepřijal – nechával si otevřenou možnost odkázat majetek svému dítěti. Ale zřejmě tu touhu i naději skrýval, nejspíš „aby to nezakřikl“. A když ji nakonec ztratil, zmocnilo se ho zoufalství. Pouze zoufalství ho mohlo přivést na šílený, pro sedláka přímo zvrácený nápad všechno prodat a jít se toulat po světě – jako by nesnesl pohled na majetek,

který pro něj ztratil cenu, když ho nemohl odkázat své krvi. Ale jak moc vážně to asi myslel? Nenacházel spíš úlevu už jen v těch řečech a v tom, že podnikal přípravy, které však nikdy *nebyly* dovedeny do konce?

* * *

Po cestě do Výchleb zopakoval inkvizitor tyto úvahy svému pobočníkovi a uložil mu vyslechnout jednak ty, kdo byli toho večera na statku, buď přímo v síni, odkud viděli statkářovu smrt, nebo někde poblíž, takže by mohli vědět, kdo první vznesl obvinění z čarodějnictví, a jednak sousedy, z nichž někteří by mohli vědět něco podstatného o situaci na lipském statku. Když se tedy přiblížili ke vsi, Cír Zmolný se vydal k jednotlivým usedlostem, zatímco pan z Dernic pokračoval rovnou k lipskému statku.

Prastarou lípu, od níž statek odvozoval své jméno, viděl už z dálky. Přestože si dominantu Výchleb majitelé největšího statku přivlastnili do jména, patřila ve skutečnosti celé vesnici. Obvod jejího kmene odhadoval na více než osm metrů a jistě byla skoro pět set let stará. Nepochyboval, že kněží by ji rádi porazili, ale všechny snahy porážet prastaré stromy vyvolávaly přímo nepřekonatelný odpor a strach. Tak se museli spokojit s tím, že k ní postavili šesti-ramenný kříž.

Inkvizitor pohlédl na průčelí statku, který se ze všech stavení ve vesnici přitočil k lípě nejbliž. Dům i sýpka měly křídlové štíty a brána štítový nástavec. Půlsluncová vrata byla otevřená. Inkvizitor vešel do dvora. Po tom, co se dozvěděl o výsledku ohledání provedeného místním léčitелеm, vzkázal pro lechre-řínského léčitele, ten však ještě nepřijel, a tak se inkvizitor napřed pustil do výslechů.

Paní Dotu Vrchlínskou našel v menší přední síni, kde trávil volné chvíle jen nejužší kruh rodiny. Nestačil položit žádnou otázku. Sotva se posadil za stůl, spustila lamentaci:

„Ano, je to strašné, strašné! Měla jsem poznat, že je to čarodějnice! Taková hrůza!“

Její líčení vztahu pana Vrchlínského k Alši Rychně bylo podrobnou verzí toho, co říkal kněz. Zřejmě si vůbec neuvědomovala, že když popisuje každý Alšin úsměv, půvabný pohyb nebo žert i radost a veselí, s nímž to vše pan Vrchlínský přijímal, kreslí ten nepřirozenější obrázek, který *vyvrací* obvinění z použití nějakých čarů. Obrázek zestárlého muže, který se svým trápením už nemůže nic *udělat*, může se pouze snažit zapomenout, a mladého veselého, bezstarostného děvčete, v jehož přítomnosti se smutné myšlenky jednoduše rozplynou, bláhové nápady nevypadají tak bláhové, a hlavně nebudí žádnou nevoli, výčitky ani ukřivděnost.

Inkvizitor nechal Dotu mluvit a pozorně si ji prohlížel. Blížila se ke čtyřicítce a pořád ještě byla hezká; v plavých vlasech měla jen pár šedivých, postavu sice už ne docela štíhlou, zato půvabně zaoblenou. Něco však vadilo: dvě vrásky kolem úst, nijak hluboké, ale dodávaly její tváři nádech mrzutosti. Takové vrásky mohl vykreslit jen výraz, který se v ní objevoval často. Tak zaujata vlastními slovy se na inkvizitora ani pořádně nepodívala, dokud jí trochu nedošel dech – a když nespatriła žádnou účast, žádný souhlas nebo sympatii, zkrátka vůbec nic, polekaně se zarazila. Inkvizitor se ihned zeptal na to, o čem se nezmínil ani kněz, ani ona:

„Dával pan Vrchlínský Alši nějaké peníze? Nebo dárky?“

Jak očekával, otázka ji zaskočila. Nakonec dosti váhavě řekla: „Vlastně... byla tu ta šňůra korálků z loňského vezdélnického trhu... A pak ještě velký vyšívaný šátek přes ramena od výchlebské vyšívačky...“

„Nic víc?“

„Ale vždyť ona chtěla mnohem víc!“ rozohnila se znovu paní Dota. „Chtěla přece, aby prodal majetek! Chtěla všechny ty peníze! Vydal by se s ní do města, ona by ho zabila a všechny ty peníze ukradla! Nechala by ho ležet někde v lese—“

Tady jí inkvizitor skočil do řeči:

„Jak jste manžela přesvědčila, aby nic neprodával a prodloužil nájemní smlouvy?“

I tato otázka ji zaskočila. Dívala se na něj zcela nechápavě. „Já... já...“

„Kdo ho tedy přesvědčil?“

„Já... to nevím... Snad se rozhodl sám. A proto ho zabila!“

Inkvizitor chvíli mlčel. Jeho podezření zesílilo.

„Kdo by dědil, nebýt závěti? Měl pan Vrchlinský nějaké pokrevní příbuzné?“

Mrzutý výraz byl nyní velmi výrazný.

„No ano,“ potvrdila neochotně. „V Klýchově žije syn jeho bratrance. Vík Vrchlinský. Nikdy se ale nestýkali. Myslím, že kdysi dávno se jejich otcové pohádali... Ale co na tom záleží? Závěť je platná! Dědit budou moje děti. Tak to bylo dohodnuto už před svatbou. A už jsem vám říkala, že manžel je měl rád! Přestal si jich všímat až potom, co ho očarovala ta—“

Inkvizitor chtěl závěť vidět. Podala mu ji s vítězným úsměvem. Už se pokládala za paní lipského statku a nezdálo se, že by si uvědomila, jak tato platná závěť zpochybňuje Alšinu vinu. Vůbec ji nenapadlo, že chtěla-li se Alše tak či onak zmocnit majetku pana

Vrchlínského, neměla důvod ho zabít dřív, než by si zajistila, že po jeho smrti (ne-li už před ní) se majetek octne v jejích rukou – a že přesně tento důvod by měl někdo, kdo by jí v tom chtěl zabránit. Neklen jí ovšem nic nevysvětloval; požádal o rozhovor s jejím synem, Věrenem Lýsou.

Sedmnáctiletý mladík, plavovlasý stejně jako jeho matka, průměrného vzrůstu a všedního vzhledu nebyl příliš chytrý a brzy bylo znát, že mu někdo nařídil, aby mluvil co nejméně. Byli s Jilou v sušárně, zašli si tam pro křížaly a meruňky. Vraceli se přes květinovou zahradu. Neviděli nevlastního otce jít přes zahradu, ani vcházet do sklípku. Viděli ho ze sklípku vycházet. Viděli, jak upadl. Jak? Prostě upadl. Běželi k němu. Obrátili ho. Pleskali ho po tváři. Jila mu nahmatávala na krku tep. Nenahmátla nic. Byl mrtvý.

„Když jste ho obraceli, všimli jste si nějaké známky života? Zasténání? Vydechnutí? Někjaký pohyb?“

Chlapec jen strnule vrtěl hlavou.

„Oči měl otevřené, nebo zavřené?“

Chlapec si však nepamatoval. Na otázky týkající se vztahů v rodině či statkářova vztahu k Alši odpovídal ještě váhavěji a stručněji. Teprve když inkvizitor, odhodlaný ho rozpovídat, zpochybnil, že by Alše byla čarodějnicí, chlapec poněkud zapomněl na opatrnost.

„Je čarodějnice! Přece ho očarovala!“

„Jak ho očarovala?“

„Aby prodal majetek! Nikdy by to neudělal, kdyby ho neočarovala!“

„Ale vždyť neprodal...“

„Protože zemřel!“

„Chceš říct, že kdyby nezemřel, prodal by?“

„Ano!“

„A i přesto trváš na tom, že ho zabila Alše?“

Mladík se na inkvizitora nechápavě podíval.

„Říkáš přece, že kdyby nezemřel, prodal by majetek a odjel by s ní do města,“ pomáhal inkvizitor.

„Ano,“ přikývl Věren horlivě.

„Ale taky říkáš, že ho zabila – takže už nemohl prodat majetek a odjet s ní do města. Tak proč ho tedy zabila?“

Mladík na inkvizitora užasle vykulil oči.

„Proč ho tedy zabila?“ opakoval inkvizitor.

„Ne-nevím,“ vykoktal Věren. Neuvědomoval si tu nesrovnalost o nic víc než Dota – a zjevně ho to dost vyvedlo z míry, konstatoval v duchu inkvizitor.

* * *

Jila byla docela jiná než její bratr. Inkvizitor mlčky pohlížel na šestnáctiletou, velice útlou dívku, na její obličej zaobleně srdcovitého tvaru s dětsky velkýma modrýma očima a malými ústy, na její plavé vlasy těsně přiléhající k hlavě v těžkém copu. Zatímco Alše Rychnů byla živým obrazem veselé bezstarostnosti mládí, jeho zdraví a síly, tato dívka upomínala na jeho jímavost a zranitelnost. Usedla proti němu s vážným výrazem ve tváři, štíhlé ruce složila na desku stolu a tiše čekala.

Na otázky týkající se smrti pana Vrchlínského odpověděla stejně jako její bratr, jen trochu podrobněji. Viděli, jak jejich nevlastní otec vychází ze sklípku a jak náhle, zcela bez příčiny upadl na zem tváří dolů. Běželi k němu, volali ho a pokoušeli se ho zvednout, ale nemohli. Snažili se ho aspoň obrátit, to se jim podařilo, ač byl úplně bezvládný. Jemně ho pleskala po tváři, ale nebylo to k ničemu, a tak se mu tedy pokusila nahmatat tep – žádný nenašla. Pamatuje si, že oči měl zavřené, celou dobu.

Pak se už seběhli ostatní, i oni se snažili přivést ho k vědomí. Byl však již mrtvý.

Víc toho inkvizitorovi objasnily její odpovědi na otázky po matce a otčímovi. Na jinak spíš bledých tvářích se ukázal náznak červeneč.

„Maminka se za nás obětovala. Nemilovala ho, ale vzala si ho kvůli nám – jenom kvůli mně a Věrenovi, abychom nemuseli žít v bídě. Je tak ušlechtilá! A on jí slíbil, že když si ho vezme, tak nás zaopatří. Nebylo to ve svatební smlouvě, ale slíbil to. A maminka mu věřila. Byla mu dobrou ženou! Snažila se, aby byl šťastný. A my jsme se taky snažili. Maminka chtěla, abychom se k němu chovali jako k vlastnímu otci a abychom byli jako rodina, a my jsme se tak chovali. A on byl šťastný! Jenomže pak maminku zradil. Neměl právo rozprodat majetek, který jí slíbil! K čemu ta závěť, když by všechno rozházel? Maminka pro něj udělala všechno a on by ji nechal v bídě! Slíbil jí to a ona mu věřila a on ten slib nedodržel!“

„Ale vlastně za to nemohl,“ nadhodil inkvizitor, „vždyť byl očarován.“

„Nebyla by ho mohla očarovat, kdyby jí sám nedal nad sebou moc. Kdyby za ní nedolézal, nemohla ho k ničemu donutit,“ řekla dívka rozhodně.

„Ale vždyť nic neprodal...“ připomněl inkvizitor.

Dívka zaváhala. Mlčela dost dlouho.

„Asi... asi se na ten slib nakonec rozpomněl,“ řekla pomalu. Trochu se napřímila a pevně opětovala inkvizitorův pátravý pohled.

„Takže jsi to nebyla ty, kdo ho přemluvil, aby prodloužil smlouvy?“

Poněkud stísněně zavrtěla hlavou. Bylo zřejmé, že ani ona to doopravdy nechápe.

„Jsi si docela jista, že ho zabila Alše?“ pokračoval inkvizitor.

„A kdo jiný?!“ odpověděla trochu prudce.

„Třeba nikdo. Nemohla to být mrtvice?“

„Mrtvice?“ hlesla dívka. Nastalo dlouhé ticho. Jila utkvěla nepřítomným pohledem na inkvizitorově tváři. Nakonec ale s rozhodností zavrtěla hlavou: „Musela to být ona.“

„Ale proč ho zabila?“

Dívka zaváhala jen krátce.

„Byla to pomsta... že nakonec ty smlouvy prodloužil...“

Znamená to, že si tu totiž s Alšinou pohnutkou uvědomuje? tázal se Neklen v duchu. Zkusil to:

„Proč ho ale raději nezabila dřív, než to stačil podepsat?“

Jila pohodila hlavou. „Co by tím získala? Kdyby byl mrtvý, nemohl by ani prodat majetek, ani změnit závěť!“

Ano, uvědomuje si to, ale možná ne dost jasně. „Právě. Kdyby ho nechala naživu, mohl pořád ještě jedno nebo druhé udělat. Ty nájemné smlouvy přece nebyly zas *tak* důležité.“

„Byly! Podle toho poznala, že ho ztrácí! Že už ho nemá v moci.“

Ale ano, celkem jasně. Snaží se ze všech sil, aby to dávalo smysl. Jenomže... „A tak ho zabila, přestože z toho nic neměla?“

„Říkám, že to byla pomsta!“ křikla málem rozzlobeně.

„Chápu.“

Jila zaskočeně zmlkla.

Ale kdo tedy pana Vrchlínského přesvědčil, aby prodloužil ty smlouvy? uvažoval Neklen. Zatím se

k tomu nikdo nehlásí. Ovšem, mohl to být nějaký rozšafný soused – ještě uvidíme. Znovu si připomněl to téměř nepostřehnutelné Alšino zaváhání předtím, než vyslovila své příjmení. Musel s ní znovu promluvit, a to hned. Rozjel se zpět do Lechreřína.

* * *

Alši Rychnů nechali pomáhat v hradní kuchyni pod přísným dohledem starší kuchařky. Inkvizitor ji zastihl v přípravě, jak velmi sklíčeně vyhlíží okénkem do kraje. Mlčky se k němu obrátila, s očima trochu zarudlýma.

„Řekni mi,“ začal jemně, „nazval tě někdo už před smrtí pana Vrchlínského čarodějnicí?“

Zavrtěla rozhodně hlavou.

„Ne, nikdo. Občas o mně někdo řekl, že jsem děvka,“ dodala a zrudla, „ale i to jen šeptem. A stejně všichni věděli, že žádná děvka nejsem! Mezi mnou a panem Vrchlínským to takhle nebylo. Měl mě rád, ale jako dceru. A všichni si pamatují, jak jsem jim pomáhala, když jejich slepice měly prašivinu. Nebo si to aspoň doteď pamatovali,“ dodala trpce.

„Kněz tvrdí, že jsi tu epidemii sama vyvolala pomocí kouzel, aby ses vetřela na lipský statek–“

„To není pravda!“

„Jila tvrdí, že pan Vrchlínský tě přestal mít rád, a proto nakonec prodloužil ty nájemní smlouvy.“

„Cože?“ užasla Alše.

„Nechtěl už s tebou nikam odjet a už nechtěl nic prodat, a ty ses mu prý za to pomstila.“

„Ale to je nesmysl!“ zvolala Alše.

„Ovšemže je to nesmysl,“ přikývl inkvizitor, „To ty jsi ho totiž přemluvila, aby se toho bláznivého nápadu vzdal.“

Dívka strnula.

„Takže jak zní tvoje pravé jméno?“

Ticho.

„Možná bych to i uhodl. Buď se jmenuješ přímo Vrchlínská, nebo jsi spřízněna s Vrchlínskými – těmi z Klýchova, anebo s nimi brzy spřízněna budeš. Je to tak?“

Dívka ještě chvíli mlčela. Nakonec řekla hořce:

„Teď už na tom nezáleží. Jsem to všechno dohromady. Jmenuji se Vrchlínská. Jsem druhá sestřenice Víka Vrchlínského, syna bratrance lipského pana Vrchlínského, toho, který je jeho pokrevním dědicem, a jsem také jeho nevěsta.“

Inkvizitor znovu přikývl.

„Přišla jsi do Výchleb a pak přímo na lipský statek, abys obhlédla situaci a zjistila, jestli by pan Vrchlínský nebyl ochoten zrušit tu závěť, která vyloučila klýchovské Vrchlínské a obmyslela sourozence Lýšovy. Stačilo by jen, kdyby ji zrušil. Nechtěla jsi mu připomínat klýchovské Vrchlínské, s nimiž byli výchlebští ve při. Chtěla ses s ním jen spřátelit a znepřátelit ho s Lýšovými.“

„Neměli na ten majetek žádné právo! Nebo aspoň o nic větší než my! A my jsme docela určitě měli právo to aspoň zkusit. A proč by se pan Vrchlínský nesměl rozhodnout jinak?“

„Slíbil Dotě Lýšové před svatbou–“

„Vždyť je celou tu dobu živil, a dobře! A nemusel by je vydědit úplně. Mohl je přiměřeně vyplatit... Proč by měli dostat půdu? Nejsou ani sedláci! Vždyť oni by to sami prodali!“ V jejím hlase se zachvělo rozhořčení nad tím, že někomu může být půda natolik lhostejná, aby se jí zbavil a dal přednost pouhým penězům.

Inkvizitor pokrčil rameny.

„Mohlo to vyjít. Ale někdo zasáhl.“

Alše nejistě umlkla, ale po chvíli neklid a vzdor v její tváři vystřídal výraz úlevy.

„Pokud to vůbec byla vražda,“ dodal inkvizitor.

* * *

Inkvizitor si konečně z Lechreřína vyzvedl vojenského léčitele a společně se vydali do Výchleb, rovnou do márnice. Tam zjistili, že vdova přece jen stačila dát tělo upravit. Nemělo smysl zjišťovat, jestli to udělala přímo navzdory příkazu, nebo dřív, než jej dostala, nebo jestli jej kněz prostě nevyřídil. „Vždycky to tak dělají,“ pronesl temně léčitel, než mrtvého bez okolků svlékli, což nebyla lehká práce, protože statkář byl při těle. Inkvizitor léčiteli zopakoval, co o smrti pana Vrchlínského zatím řeklo pět očitých svědků: podle jedné svědkyně upadl, protože zakopl, podle ostatních upadl bez příčiny, zřejmě už mrtvý – nikdo z nich, dodával inkvizitor, mu však nebyl tak nablízku, aby mu v tom okamžiku viděl do tváře.

Ohledání trvalo skoro dvě hodiny. Léčitel nepospíchal; podrobně prohlédl oči, ústa, každý kousek kůže, pečlivě tělo prohmatával. Inkvizitor, který se sám v ohledávání mrtvých vyznal docela dobře, všechno pozorně sledoval. Když prohlídka skončila, oba muži se podívali jeden na druhého a upadli v zachmuřené mlčení. Nakonec to vyslovil léčitel:

„Pane rytíři, na mou čest, že nemám tušení, jak ten člověk zemřel.“

Pan z Dernic pochmurně pokýval hlavou.

„Desátníku, na mou čest, já taky ne.“

„To ovšem ještě nedokazuje nepřirozenou příčinu smrti,“ navázal po chvíli léčitel. „O životě a smrti zdaleka nevíme všechno. Občas se objeví neobvyklé

příznaky a okolnosti, a nevzniká proto ještě podezření z nějakých čarů.“

„Tady však to podezření už vzniklo. Nebo ještě spíš obvinění. A ty neobvyklé okolnosti s ním ladí dost na to, aby obviněná, která je jinak prokazatelně nevinná, byla už napořád pokládána za čarodějnici. A už nikdy si nemohla být jista životem,“ doplnil inkvizitor nespokojeně.

„Dobrá. Uvažme to znovu. Při jaké smrti – pokud pomineme neznámé jedy a čáry – by tělo vypadalo takhle?“

Inkvizitor naklonil hlavu na stranu, ale nepromluvil.

„Při pokojné smrti ve spánku. Bylo by to divné, protože na to nemá ani věk, ani tělesnou konstituci, divné, ale možné. A pak při velmi rychlé smrti – například by to odpovídalo ráně ostrou čepelí do ledvin,“ pokračoval léčitel. „Pokud tedy svědkové nelžou.“

„Je jich příliš mnoho,“ zavrtěl inkvizitor hlavou. „Mohou lhát jen v nějaké drobnosti. Například je tu ta nesrovnalost s tím zakopnutím.“

Léčitel přikývl. „Přesně tak. Jestliže zakopl a upadl, mohl se udeřit do hlavy. A vůbec, i jen neohrabaný pád tak mohutného těla mohl přivodit bezvědomí. A kdyby ihned potom zemřel, nevytvořily by se ani žádné výrazné podlitiny, které by nezahladila úprava mrtvého. A takové nepatrné známky jsme na těle našli. A odpovídalo by to i tomu, že měl zavřené oči, když k němu přiběhli. Pořád ale nevíme, jak zemřel.“

„Jestliže však dopadl na zem už mrtvý–“

„Tomu nenasvědčuje vůbec nic. Žádný jed by nezačal působit tak zničehonic, a taky jsme po žádném nenašli ani stopu. A kdyby ho byla ranila mrtvice, na těle by to bylo znát, byly by tam známky dušení,

potrhané žilky v očích. A rozhodně by nezemřel tak rychle. Tohle je asi nejdivnější – že svědkové neviděli žádný smrtelný zápas. A jak to, že stačil zavřít oči, když zemřel tak rychle? To se nestává. Když někomu například prostřelíte hlavu šípem, zemře ihned a oči zůstanou otevřené,“ dovozoval léčitel. Inkvizitor se díval na tělo, mohutné, nepěkně bělavé a netečné, a jen nevěřicně vrtěl hlavou.

* * *

Bratr Žaned už na ně čekal. Do márnice nevešel, netrpělivě rázoval po hřbitově sem a tam.

„Nuže? *Jak* pan Vrchlínský zemřel?!“

„To zatím nevíme,“ odpověděl inkvizitor chladně.

„Jistě,“ pronesl kněz stroze. „Takže už je to jasné, ne? Vyšetřování je uzavřeno. *Vy sám* teď musíte oznámit lechreřínskému místodržiteli, že příčina smrti byla nepřirozená, a Alše Rychnů–“

„Zapomínáte se, ctihodný bratře.“ V inkvizitorově hlase zřetelně zazněl varovný tón.

Bratr Žaned se zachvěl. Pro vítězství nad inkvizitorem zapomněl brát ohled na pýchu šlechtice (a pan z Dernic byl vysoký šlechtic). Teprve teď si s úžasem uvědomil, jak málo Dernický tuto pýchu projevoval při jejich prvním rozhovoru. Ovšem jen proto, pomyslel si kněz jedovatě, že ji potlačila pýcha inkvizitora. „Omlouvám se, pane rytíři,“ uklonil se. „Chtěl jsem jen... *Vy sám* jste přece při-připustil, že příčina smrti se vymyká rozumu–“

„Nic takového.“

„Ale... řekl jste, že ji neznáte! Tím jste přece připustil–“

„Že se vymyká mým znalostem, nikoli rozumu. *Zatím* ji neznám. Vyšetřování ještě neskončilo.“

„Ale když ji nenajdete, tak–“

„Tak nebudeme vědět ani to, jestli byl pan Vrchlínský zavražděn, nebo ne.“

„Světce zvěstovatel píše, že čarodějové dovedou zabíjet tak, že to nezanechává žádné stopy!“ rozčilil se znovu bratr Žaned. „Nikdo prý pak nemá ani podezření, že to vůbec byla vražda–“

„No, tak to není náš případ,“ podotkl inkvizitor. „Tady to podezření mají.“

„Protože vycítili zlo!“

„Kdo?“

„Jila Lýšová! Poznala to na ní, když ji tam viděla stát u té branky. Ani neběžela s ostatními k němu, jen tam stála. Jila hned pochopila, že ho očarovala, a–“

Kněz si všiml inkvizitorova výrazu a zarazil se. Najednou měl dojem, že se nechal nějak nachytat. Prudce se otočil a vztekle odkráčel ze hřbitova.

„Jsem zvědav,“ řekl Neklen po chvíli ticha, „jestli se pokusí pobouřit lid.“

„Přímo před nosem místodržitele?“ Desátník Mýln zavrtěl hlavou. „Na to si netroufne. Je jen nadutý, ne odvážný. A pak... nemá u lidu tak velkou důvěru.“

Neklen přikývl a poněkud nepřítomně se zahleděl k márnici.

Desátník Mýln projevil zvědavost: „Nikdy jste nevyšetřoval případ, ve kterém by... se doopravdy objevily čáry?“

„Nikdy.“

„A... a takové, kdy byl někdo *obviněn* z čarodějnictví?“

„To ano.“

„Vy je, zdá se mi, nějak nesnášíte... Ach, promiňte, omlouvám se za tu drzost–“

Neklen gestem zarazil jeho omluvy. „To kvůli těm, co se k nim inkvizice dostane až potom, co už proběhl divoký soud a poprava.“

„Jako se to málem stalo tady?“

„Hm. Ano... Někde někoho ubijí, utopí nebo pověsí na trám ve stodole, pak si vyprávějí o tom, jak dlouho sebou škubal... Hm. Král tam pošle inkvizici, aby zjistila, co se opravdu stalo, jen pro případ, že by to náhodou bylo důležité... totiž, chci říct... divoké soudy jsou zakázány a král je právem trestá, pokud se o nich dozví.“

Desátník málem podotkl, že se rozhodně nedozví o všech, ale včas se zarazil; nicméně inkvizitor jeho myšlenku uhodl (nebo možná jen sledoval svou vlastní) a změřil si ho přísným pohledem.

„Takový byl i můj první případ obvinění z čarodějnictví,“ pronesl po chvíli. „Sedláci pověsili postarší ženu, vdovu, bezdětnou. Totiž všechny děti jí umřely, a snad i proto byla *trochu divná*. Jednoho dne tam zmizelo dítě a oni ji obvinili, že je začarovala, že je proměnila v kuře. Král mě poslal to vyšetřit. Jejich jediným důkazem proti ní bylo to, že je divná. A udělala to prý proto, že nepřeje druhým děti. Ptal jsem se jich, jestli se ji pokusili přinutit, aby to dítě proměnila zpátky, předtím, než ji pověsili. No a oni mi s pláčem vysvětlovali, že to ani nemohli, protože si nepamatují, které kuře to bylo.“

Desátník vyprskl smíchem. „Ach, omlouvám se—“

„Neomlouvěj se,“ zavrtil hlavou Neklen. „O něco později mrtvola dítěte vyplavala na hladinu tůně se všemi obvyklými známkami utopení. Všiml jsem si, že jedno z dětí, chlapec o něco mladší než ten utopený najednou vypadá vyděšeně. Ukázalo se, že ho strčil, při nějaké dětské hádce. Přirozeně se to bál říct. Takže

to byla vlastně nehoda a prostě smůla. Ale malý statek té ženy, byla to svobodná selka, zdědil její synovec, a vědělo se, že na to netrpělivě čekal. A skoro jistě to byl on, kdo s tím obviněním přišel první.“

„Ale to byla vlastně vražda!“ neudržel se Mýln.

„Podle zákona ne.“

„Takže mu to prošlo?“

„Hm. Král uložil vesnici hodně velkou pokutu. Dvě tamní svobodné selské rodiny se musely tak zadlužit, že nakonec o svobodu přišly, včetně toho synovce. Poddaní sedláci měli dlouho robotu navíc.“

„Takže to za něj odnesli i jiní.“

„Ale ne, na té divoké popravě se přece podíleli všichni.“

Oba muži pomalu vyšli ze hřbitova. Otázku příčiny smrti museli nechat otevřenou.

* * *

Inkvizitor stál ve dveřích zadní síně – v těchž dveřích, jimiž pan Vrchlínský vyšel do zadního dvora. Byl to obyčejný úhledně vydlážděný a čistě umetený dvůr, ohraničený zepředu síní, stodolou zleva i zprava a vzadu otevřený do květinové zahrady. Inkvizitor přešel dvůr a vstoupil do zahrady, nyní vyzdobené květy hvězdnic a listopadek, kalichy mochně, žlutými, oranžovými a červenými bobulemi hlohyní a modročernými bobulemi ptačího zobu. Vpravo odděloval zahradu od ovocného sadu nevysoký plot (teď holý, v létě porostlý ozdobným svlačcem). Z této strany přišla Alše a zůstala stát v brance. Vlevo byl živý plot ze zimostrážů – jednotlivé keře byly vysazeny půvabně nepravidelně a zastřižovány do nestejně výšky, nejnižší byly asi metr a půl, nejvyšší necelé dva metry vysoké. Trochu dál za nimi byla sušárna ovoce

a bylin. Rovina zahrady byla kdysi uměle vyryta do mírného svahu zvedajícího se za budovami; byla ukončena asi dvoumetrovým schodem, který vyrovnával výškový rozdíl a osazen nahoře dalšími, tady nižšími zimostrázy, zezadu uzavíral zahradu v jakousi chráněnou, útulnou kotlinku. Do tohoto schodu, částečně pod úroveň zahrady, byla zasazena dvířka vedoucí dolů do vinného sklípku vyhloubeného pod svahem. Sestupovalo se k nim po pěti schůdcích postavených z plochých břidlicových desek; inkvizitor si všiml, že schůdky jsou dost rozpadlé a nebylo by nic snazšího než na nich zakopnout. Po pravé straně tohoto krátkého schodiště zábradlíčko podpíraly čtyři kamenné sloupky, potažené šedozeleným povlakem řas. Na jednom z nich byly řasy trochu odřené ve výši asi tak půl stopy nad zemí a trávník okolo vchodu byl podupaný a trochu rozrytý nohama sousedů, kteří se seběhli k mrtvému. Ve sklípku inkvizitor nenašel nic zvláštního. Docela obyčejný malý sklípek, v němž byly uloženy vybrané láhve a soudky.

Inkvizitor ještě postával v zahradě a mračil se na houf střapatých listopadek, když jeho pobočník přijel se zprávou o výsledku dalších svědků. Všichni očití svědkové (tři sousedé a dva nájemci, kteří projednávali s panem Vrchlínským prodloužení smluv o pronájmu čtyř polí za chýlenským lesem a dvou květnic v kopcích) potvrdili, že statkář byl toho dne úplně v pořádku, vlastně i v dobré náladě, že pevným krokem přešel dvůr i zahradu a vstoupil do vinného sklípku, kde zůstal jen chvíličku a pak, když z něho vycházel, padl mrtev k zemi. Tito svědkové i sousedé z okolí moudře pokyvovali hlavami a prohlašovali, že dávno věděli, že Alše Rychnů je čarodějnice a že pana Vrchlínského jednou zabije. Našli se jen tři lidé, kteří

nevěřili v Alšinu vinu a statkářovu smrt pokládali spíš za mrtvici. Zdá se však, že jako první to obvinění opravdu vyřkla Jila Lýšová. Několik svědků si totiž shodně pamatuje, že vykřikla: „Cos mu to udělala, ty čarodějnice?! Ty jsi ho zabila!“ Inkvizitor jen pokýval hlavou. Cír se podle svého zvyku odmlčel a velmi výmluvně se na nic nevyptával.

Neklen se po chvíli pouсмál a začal:

„Tak vraha bych už měl.“

„Och,“ podotkl Cír. „Rychlé, pane.“

Neklen zavrtěl hlavou. „Možností bylo málo.“

„Aha?“ vyzvídal Cír mírně.

„Zato nemohu dokázat, že vůbec byla spáchána vražda,“ pokračoval inkvizitor.

„Aha!“ přikývl pobočník zaujatě. Inkvizitor mu podrobně popsal výsledek ohledání. Cír o tom chvíli mlčky přemýšlel. Ani jeho nic nenapadalo. „Směl bych si to tělo také prohlédnout?“ zeptal se nakonec.

„Ale jistě,“ souhlasil Neklen. „Pořád mám dojem, že jsme přehlédli něco očividného.“

* * *

Tělo dosud leželo na stole v márnici, nahé a přikryté prostěradlem. Cír prostěradlo odhrnul a pomalu tělo obešel. Pak se nad ně naklonil a znovu je obešel v předklonu. Ano, něco tu bylo. Ještě trochu blíž k hlavě. Postavil se k inkvizitorovi zády, naklonil se ještě níž a velmi nenápadně zavěšil. Ano. Cítil zaschlou krev. Ne mnoho, ale byla tu. Teď musel postupovat obezřetně. Přidřep, jako by si chtěl tělo prohlédnout i z boku, aniž by vlastně hledal něco určitého, opět je takto celé obkroužil, a jakoby náhodou skončil po levé straně hlavy mrtvého. Zamračil se. Podíval se z bezprostřední blízkosti.

„Nemá... nemá tady v uchu... něco divného?“

Inkvizitor pootočil hlavu, ale nic neviděl; až potom, co stůl přitáhli co nejblíží k oknu, obrátili tělo na bok a hlavu podložili složeným prostěradlem. Pak se i jemu zdálo, že tma v levém uchu je jaksi jiná než v pravém, i když by bylo těžko popsat, v čem je rozdíl. Vzal tedy ze své brašny dlouhou tenkou jehlici, jejíž hrot byl chráněn drobnou dřevěnou kuličkou, obalil ji tenkým, trochu navlhčeným obvazovým plátnem, vsunul ji mrtvému do ucha a velmi jemně jí několikrát pootočil, jako by chtěl ucho vyčistit. Už podle toho, jak dlouhý kus jehlice šlo do ucha bez odporu zasunout, bylo všechno jasné, a na plátně omotaném kolem ní se také ukázala zaschlá krev. Cír se nedivil, že inkvizitor s léčitelem ránu přehlédli. Lidský čich je zkrátka směšně slabý, pomyslel si maličko samolibě, nemohli by takovou ránu najít, pokud by ji přímo nehledali. Odteď bude pro Neklena z Dernic prohlídka uší běžnou součástí ohledání.

„Máš bystré oči,“ pochválil inkvizitor a Cír si oddychl, že se opět jednou neprozradil. Věděl, že Neklenova ješitnost nebude mít žádné potíže s tím, že jeho pobočník přišel na něco, co jemu samému uniklo, ale pořád ještě si netroufal věřit, že inkvizitor by neměl potíže se zjištěním, že jeho pobočník je vlkodlak.

„Tak už je to jasné,“ povzdychl si inkvizitor. „Byl to ten případ, kdy určitý typ poranění způsobí rychlou smrt. Tahle rána krvácela hlavně dovnitř, a i to jen málo. Ta troška, která možná vytekla ven, se dala snadno setřít. Pan Vrchlínský skutečně zakopl, a proto upadl a ztratil vědomí. Zemřel až potom. Svědkové – kromě Alše Rychnů – to zakopnutí vynechávají prostě proto, že skutečnou vzpomínku překrylo to čarodějnické blouznění.“

„Ale...“ začal Cír pomalu, „ale to potom... musely to udělat ty děti.“

„Samozřejmě.“

„Ale... ten mladík je prý spíš hloupý, aspoň tak to všichni říkali.“

„Ano. A ona ho ovládá. Byl to její plán.“

„Ale vždyť jí je šestnáct let! Tak mladičká dívka by přece nemohla naplánovat a provést něco takového!“ protestoval Cír.

„Naopak,“ namítl Neklen, „právě takovouhle vraždu mohl spáchat jediné někdo velmi mladý. Takto šíleně smělý plán mohl vzniknout jen v hlavě plné naivní sebedůvěry a důvěry ve vlastní osud, přehlížející všechny nepříznivé možnosti. Velmi mladí lidé dovedou vidět jen to, co chtějí vidět. V pozdějším věku tahle schopnost dělá z lidí hlupáky. A byla v tom i zaslepená obětavost i nenávist. Hm... Pojdme, ještě si chci něco ověřit.“

Vrátili se k Vrchlínským, do domu však nevstoupili, šli rovnou do zahrady. Neklen přidřepl ke sloupkům podpírajícím zábradlíčko u schodů do sklípku a pak se ohlédl na zimostrázy. Cír houštinu pomalu obešel kolem dokola a pak se do ní opatrně vsoukal. Zavětrit pach starý jen o málo déle než jeden den bylo dost snadné, ale on potřeboval najít něco jiného... třeba polámané větvičky. A našel je.

„Tady se schovávali,“ ukázal.

Neklen přikývl a oba muži se nadlouho odmlčeli. Nakonec se ozval Cír:

„Pokusíme se najít zbraň?“

„Tu asi nenajdeme. Určitě se jí zbavili. Ale zkus to,“ řekl Neklen. „Já teď pošlu do Lechreřína pro zástupce místodržitele. Ukážeme mu tu ránu. A taky ctihodný bratr Žaned ji musí vidět.“

* * *

Okna i dveře márnice byly otevřené, protože tělo už zapáchalo. Odkrytá byla jen hlava, podložená kusem složeného plátna a trochu pootočená. Zástupce místodržitele i kněz se postupně sklonili nad uchem. Kněz tvrdil, že žádnou stopu krve nevidí. Zástupce připustil, že tam cosi je. Inkvizitor pokynul desátníku Mýlnovi, který vyšel ven a hned se zas vrátil se silným stéblem trávy ulomeným v kolínku. Podal je inkvizitorovi, ten je podal knězi a vyzval ho, aby je opatrně a pomalu zastrčil mrtvému do ucha, kolínkem napřed.

Kněz jen mlčky zíral.

„Je to ten nejjemnější nástroj, jakým můžete takříkajíc ohmatat a změřit dlouhou a úzkou ránu,“ vysvětloval Neklen.

Bratr Žaned se rozhlédl po přítomných, váhavě sáhl po stéble a pokoušeje se skrýt odpor znovu přistoupil k mrtvému. Velice, převelice opatrně přiložil zlomený konec stébela do otvoru v uchu a po chvílce slabě zatlačil.

Stéblo začalo hladce vjíždět dovnitř. Bratr Žaned vykvikl, rychle stéblo pustil a uskočil.

„Hmm,“ udělal místodržitel a chopil se stébela místo něj, zastrčil je ještě kousek, pootočil jím a pak je vytáhl ven potřísněné něčím hnědým.

Kněz zabublal a vyběhl ven.

* * *

Vraty lipského statku prošli čtyři muži: inkvizitor Neklen z Dernic, léčitel seržant Mýln, zástupce lechreřínského velitele a velice bledý výchlebský kněz, krácející poněkud nejistě o krok za ostatními. Mířili k zadní síni.

Tam se právě shromáždila početnější společnost. Kromě vdovy a dětí tam byli skoro všichni nájemci pana Vrchlinského, čtyři svědkové, kteří podepsali jeho závěť, několik vážených výchlebských sousedů a mnich. Dnes měla být veřejně přečtena a ověřena závěť. Mělo se také stanovit datum pohřbu. Čekali už jen na kněze. Ten vešel do síně první a Dota Vrchlinská, která seděla s dětmi v čele stolu, zvolala: „Ach, ctihodný bratře, konečně jste–“ Vzápětí nejistě zmlkla, když uviděla, kdo jde za ním. Kněz rozpačitě ustoupil stranou. Inkvizitor přešel místností ke druhému konci stolu a položil ruce na opěradlo prázdné židle.

„Vyšetřování je uzavřeno,“ oznámil. „Dnes předám vrahy na Lechreřín vrchnostenskému hrdelnímu soudu–“

„Vrahy? Té odporné čarodějnici někdo pomáhal?!“ skočila mu Dota Vrchlinská podrážděně do řeči.

Inkvizitor na ni chladně pohlédl, beze spěchu si odtáhl židli a posadil se. Nyní seděl v čele stolu on. Pak teprve začal:

„Alše Vrchlinská je nevinná.“

„Vrchlinská?!“

Počkal, až dozní překvapené výkřiky hned několika přítomných a objasnil její stávající příbuzenský vztah ke klýchovským a potažmo i výchlebským Vrchlinským.

„Vidíte sami, že neměla žádný důvod pana Vrchlinského zabít, rozhodně ne dřív, než by zrušil závěť, která činí dědici sourozence Lýšovy. A vůbec nebylo v jejím zájmu, aby prodával majetek a rozhazoval peníze,“ pokračoval inkvizitor. Zahleděl se přes stůl na vdovu a děti. „Ale to jste vy nevěděli. Mohli jste ji jen pomlouvat, že náklonnost k panu Vrchlinskému

předstírá, aby z něj mohla tahat peníze, a pro něj bylo snadné tomu nevěřit, protože ona po něm nikdy nic nechtěla. Kdybyste si byli zjistili, kdo Alše doopravdy je, stačilo to panu Vrchlínskému říct a odhalit její záměry. Byl by to jasný důkaz, že ho opravdu klame.“ Na okamžik se odmlčel. „Ve skutečnosti pro vás byla Alše daleko nebezpečnější, než jste si mysleli. Jen lidé z řemeslnického rodu, jako jste vy, mohli uvěřit, že pan Vrchlínský – statkář z mnoha generací statkářů! – by doopravdy začal jen tak prodávat půdu. Nebylo to o mnoho víc než sny a řeči – proto ho také Alše tak lehce přiměla, aby prodloužil nájmy. On přece doopravdy neuvažoval o tom, že by něco prodal. Ale vás to nepravé nebezpečí vyděsilo a začali jste si myslet, že majetek vám nemůže zachránit nic jiného než jeho smrt.“

Dota, Jila i Věren na inkvizitora jen užasle zírali, ale poslední slova Dotu probrala.

„Cože?!“ zvolala spravedlivě rozhořčena. „Obviňujete mě z vraždy vlastního manžela?!“ Zhluboka se nadechla a měla by k tomu ještě mnoho co říct, kdyby ji inkvizitor hned nepřerušil.

„Vůbec ne. Sice jste si asi přála, aby zemřel, ale neměla byste odvalu ho zabít. Ale vaše dcera ano.“

Po těchto slovech zavládlo v síni hrobové ticho. Ani Dota Vrchlínská náhle nevěděla, co říct. Jila tiše seděla za stolem, se stejným vážným výrazem, s rukama složenýma na desce, jako když se s ní inkvizitor setkal poprvé. Zatím nepromluvila ani slovo.

„Jila tu odvalu měla,“ zopakoval. „Nikdy pana Vrchlínského neměla ráda a měla také silný pocit křivdy, ani ne tak za sebe jako za matku, které je naopak oddána až příliš. A nebylo jí zatěžko přinutit bratra, aby se stal jejím spolupachatelem, kterého

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Hrob pod schody***.

Pokud se Vám ukáзка líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.